

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

19–20 січня 2018 р.

**Одеса
2018**

УДК 37.01+159.9(063)
П 24

П 24 Педагогіка і психологія сьогодення: теорія та практика: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції 19–20 січня 2018 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. – 120 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)

© Автори статей, 2018
© Південна фундація педагогіки, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Арутюнян Р. О. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	7
Волинець Н. В. ФУНКЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	9
Гринчук Л. А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ	11
Льбіна Ю. Ю. ФОРМУВАННЯ ДЕЯКИХ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ФАХІВЦЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАЙБУТньої ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	13
Рогозинська Д. Ю. ПРОБЛЕМА СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПСИХОЛОГІЇ.....	16
Шевчук В. В. ОСОБЛИВОСТІ МИМОВІЛЬНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ІНОЗЕМНОЇ ЛЕКСИКИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	18
Шматок Н. П. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	21

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Старик В. А. ДИСОЦІАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПОДОЛАННЯ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ	24
---	----

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Кабельнікова Н. В., Батог Ж. В. ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ДИСПРАКСІЇ У ДІТЕЙ.....	27
Березка С. В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ТЛУМАЧЕННЯ ПОВЕДІНКОВИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	30
Іванюк Н. В. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ.....	32
Михновецька І. В. СТРУКТУРА ІНТРАСУБ'ЄКТНОГО КОМПОНЕНТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	35

ЛІТЕРАТУРА

1. Войціх І. В. Формування емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук: [спец.] 13.00.04 «Теорія і методика проф. освіти» / Войціх Інна Володимирівна; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія; [Хмельницький національний ун-т].
2. Забаровська С. М. Програма тренінгу емоційної компетентності для практичних психологів / С. М. Забаровська // Практична психологія та соціальна робота: науково-практичний та освітньо-методичний журнал. – 2013. – № 9. – С. 47-59.
3. Исаев В. П. Психологические особенности будущей профессиональной деятельности специалистов социомического профиля / В. П. Исаев // МНКО. Мир науки, культуры, образования. – 2013. – № 4 (41). – С. 203-206.
4. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посіб. / І. М. Матійків. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 112 с.
5. Павлюченкова Н. В. Саногенная рефлексия как фактор развития эмоциональной компетентности: дисс. ... кандидата психол. наук: 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Наталья Валерьевна Павлюченкова. – М.: Моск. пед. гос. ун-т, 2008. – 170 с.
6. Шпак М. М. Емоційна компетентність як чинник ефективності професійної діяльності майбутніх вчителів / М. М. Шпак // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: зб. наук. праць. – К.: Гнозис, 2012. – Дод. 1 до Вип. 27: Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – Т. V. (38). – С. 528-535.

Льїна Ю. Ю.

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології
діяльності в особливих умовах

*Національний університет цивільного захисту України
м. Харків, Україна*

ФОРМУВАННЯ ДЕЯКИХ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ФАХІВЦЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Формування вольових якостей майбутніх фахівців істотно підвищує ефективність їх професійної підготовки, мотиваційну і практичну готовність до діяльності, потребу в саморозвитку, самовдосконаленні та самореалізації. Ефективною формою для оволодіння знаннями, набуття досвіду, удосконалення процесу пізнання себе й інших став соціально-психологічний тренінг, який створює умови для оволодіння прийомами, що дозволяють учасникам активно управляти своєю поведінкою, перебувати непродуктивні структури діяльності й, таким чином, підвищити регуляцію поведінки, виводячи її на вищий рівень.

Відносно стійкі, незалежні від конкретної ситуації психічні утворення – вольові якості, – відображують досягнутий особистістю певний рівень свідомої саморегуля-

ції поведінки. До них відносять: рішучість, цілеспрямованість, мужність, витримку, самостійність, наполегливість, ініціативність.

Вольові якості формуються поступово – протягом життя, у процесі виховання. Вони стають рисами характеру і невід’ємною ознакою особистості, проявом її індивідуальності і, таким чином, можуть визначати її життєдіяльність. На думку науковців – психологів, воля є одним з найважливіших компонентів структури особистості. Як і особистість загалом, вона носить інтегративний характер, бо тісно пов’язана з усіма психічними сферами, накладає відбиток на функціонування інтелекту людини, на її сприймання, емоції, установки, самооцінку. Ситуативні прояви волі виникають як природна реакція психіки на певні ситуації, коли людина змушена через зовнішні причини виявляти свою волю; вольові якості – це відносно стійкі стани людини, які активізуються і виявляються в більшості однотипних ситуацій [2]. Самостійність волі передбачає певну критичність щодо думок і порад інших. Вона може бути протиставлена, з одного боку, впертості, негативізму, а з іншого – навіюваності. Негативізм -це немотивована протидія всьому тому, що йде від інших; упертість – це мотивована протидія, за якої людина діє відповідно до прийнятого нею рішення, але це рішення і мотивування не мають об’єктивних підстав. При навіюваності людина не має своєї думки і діє під впливом обставин і тиску з боку інших людей, виявляє конформність.

Ініціативність – це вольова якість, яка виявляється в здатності до активних дій, що викликані власними установками, уявленнями, переконаннями людини. Ініціативність виявляється в творчості, новаторстві, самостійності, стійкості до зовнішніх впливів.

Сьогодення вимагає від майбутнього фахівця самостійності та ініціативності як необхідної умови ефективного вирішення професійних завдань [1]. Розвиток, формування, удосконалення самостійності та ініціативності слід починати або продовжувати у вищому навчальному закладі, використовуючи різні методи та прийоми.

Тренінг має певні особливості, які відрізняють його від інших форм роботи практичного психолога. Він розглядається дослідниками як групова форма взаємодії з певними правилами або принципами роботи і це вже є важливим фактором вирішення тих завдань і цілей, які постають перед учасниками тренінгу. Осмислення власного досвіду, самопізнання, розвиток особистісних якостей учасниками групової взаємодії відбувається за умови створення особливого рефлексивного середовища та, звичайно, дотримання тих правил, які існують в тренінговій групі. Перераховані особливості тренінга дозволяють говорити про можливість (та необхідність) його використання у навчально-виховному процесі з метою розвитку самостійності та ініціативності майбутніх фахівців будь-якого професійного спрямування [3].

Метою нашого дослідження стала цілеспрямована робота щодо підвищення рівня розвитку самостійності та ініціативності у майбутніх фахівців за допомогою соціально-психологічного тренінгу. Воно проводилось на базі соціально-психологічного факультету НУЦЗУ серед курсантів та студентів протягом 2016, 2017 рр. Для досягнення мети та вирішення завдань ми використали тест «Самостійність та ініціативність». Отримані результати свідчили про те, що лише 10% досліджуваних мали високий рівень самостійності та ініціативності. Ці респонденти ініціативні, вони здатні впливати на думку навколишніх людей, а також приймати самостійні рішення. Такі курсанти і студенти в змозі встановлювати позитивні контакти, аналізувати помилки, залагоджувати конфлікти, пропонувати ефективні шляхи рішення багатьох проблем. Проте, у деяких людей такого типу можливі диктаторські замашки і зайва самовпевненість. Високий рівень показали командири груп, які вже мають достатній досвід успішного використання самостійності і ініціативності. Тридцять відсотків досліджуваних мають середній рівень даних показників. Це найбільш оптимальний рівень. Низький рівень мають 60% дослі-

дживаних. Вони готові виконувати чужі розпорядження, свої рішення приймати не люблять, також як і брати на себе яку-небудь відповідальність. Такі малоініціативні люди нічого не люблять робити над силу, але дотримуються прийнятих правил, вони можуть бути непоганими виконавцями.

З метою експериментального впливу нами був розроблений соціально-психологічний тренінг, спрямований на розвиток певних якостей, які створюють своєрідну професійну структуру особистості в процесі службової діяльності. При розробці тренінгових вправ ми враховували взаємодію когнітивних, емоційних і поведінкових механізмів особистісного функціонування. У тренінговій програмі інтегровано техніки і прийоми, розроблені в основних психотерапевтичних напрямках, які, на наш погляд, успішно доповнюють один одного і ефективно впливають на емоційну, когнітивну і поведінкову сфери особистості майбутнього фахівця.

Проведення соціально-психологічного тренінгу значною мірою покращило у досліджуваних бальні результати показників самостійності та ініціативності. Окрім того, зменшилась кількість респондентів з низьким рівнем розвитку даних вольових якостей (з 60% до 17%).

Отримані результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Оцінка ефективності тренінгу за показниками самостійності та ініціативності (M±σ)

Рівень	Самостійність та ініціативність			
	До	Після	t	p
Високий	56,0±1,41	62,3±1,75	8,2	p ≤ 0,01
Середній	39,1±3,87	43,6±4,51	3,1	p ≤ 0,05
Низький	19,8±8,87	33,3±0,57	3,4	p ≤ 0,01

Таким чином, тренінгові вправи дозволили цілеспрямовано вплинути на формування таких вольових якостей особистості, як самостійність та ініціативність. Ми вважаємо, що соціально-психологічний тренінг допоміг ставити перед собою чіткі цілі, вносити ясність в питаннях про мету своїх вчинків, наявність цілей, сумісних з умовами спілкування і діяльності, розуміти реальності поставлених цілей і оцінку просування до них. Загалом підвищення рівня самостійності та ініціативності навчить майбутнього фахівця вирішувати проблеми, уміти виділяти в проблемі головне і другорядне, оцінювати варіанти вирішення проблеми, прогнозувати наслідки після ухвалення рішення, визначати необхідні ресурси для її вирішення.

Творчий підхід до організації людей ґрунтується на цих вольових якостях. Вони сприятимуть пошуку нестандартних підходів до рішення управлінських проблем, умінню генерувати ідеї, прагнути до нововведень. За їх допомогою буде розвинуто вміння впливати на оточуючих: бути впевненими в собі, вміти встановлювати гармонійні особисті стосунки, вміти переконувати та слухати інших. Так, на нашу думку, майбутній фахівець в змозі зрозуміти особливості організаторської діяльності: уміння підібрати і розставити людей, скласти план і включити людей в його реалізацію, стимулювати роботу підлеглих, здійснювати контроль за їх роботою, мати соціальну компетентність лідера і навчитись доброзичливості в стосунках з колективом.

Розвинені самостійність та ініціативність є підґрунтям уміння ясно і чітко виражати думки, коректно вислуховувати колег, підлеглих, робити зауваження, давати поради, виявляти повагу до гідності інших людей, уміти розуміти їх, перейматися їх турботами і проблемами, надавати їм підтримку. Сформованість цих вольових якостей дозволить навчитись працювати з групою: розуміти важливість згуртованості колективу, розвинути здатність долати обмеження, що перешкоджають ефективній роботі колективу, навчитись домагатися згоди в колективі, прагнути до аналізу розвитку групи і пошуку шляхів її розвитку, придбати уміння і навички швидко і правильно оцінювати ситуацію, знати і враховувати особливості, інтереси, запити і очікування усіх майбутніх колег.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградова К.С., Ільїна Ю.Ю. Лідерські якості та їх прояв у майбутніх фахівців сил охорони правопорядку / Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 22. – Х.: НУЦЗУ, 2017. – С. 95-105.
2. Ильин Е.П. Психология воли. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.
3. Ільїна Ю.Ю., Виноградова К.С. Соціально-психологічний тренінг як засіб розвитку лідерських якостей / Сучасний стан розвитку екстремальної та кризової психології: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції Х.: НУЦЗУ, 2017. – С. 117-121.
4. Лефтеров В.О. Психотренінг в ОВС: практичний досвід, організація проведення та перспективи подальшого впровадження. 2008. Т. П. – 286 с.
5. Шингаев С.М. Психология. Психодиагностика и формирование волевых качеств курсантов высшего учебного заведения: Учебно-методическое пособие. СПб.: Питер, 2001. – С. 17-39.

Рогозинська Д. Ю.
студентка магістратури

*Національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

ПРОБЛЕМА СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПСИХОЛОГІЇ

Сучасне суспільство, що розвивається, переживає серйозні соціально-економічні, правові, моральні, духовні зміни, які зачіпають різні сфери діяльності людини, у тому числі і систему освіти. Умови, в яких протікає життєдіяльність сучасного підлітка, часто по праву називають екстремальними і стимулюючими розвиток стресу. У цих складних умовах актуалізуються проблеми, пов'язані з рішенням важких життєвих ситуацій, що виникають перед людиною. Самогубство – одна з вічних проблем людства, оскільки існує як явище практично стільки ж, скільки існує на Землі людина [1, с. 112]. Терміни «антивітальна» та «суїцидальна» поведінки визначають один і той же вид поведінки, спрямований на осмислене здійснення прагнення піти з життя, іншими словами здійснення самогубства.

Актуальність цієї проблеми не слабшає з роками. Оскільки соціальна обстановка, що створилася, вимагає від школярів максимальної адаптації. Для деяких важкі життєві ситуації виступають приводом суїцидальної поведінки. Суїцид – це не лише індивідуально-поведінкова реакція, але і психосоціальне явище, воно є результиую-

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції

«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

19–20 січня 2018 р.

м. Одеса

Видавець – ГО «Південна фундація педагогіки»
Поштова адреса редакції: 65001, Одеса 1, а/с 247
www.pifp.org.ua, tel: +38 099 431 12 14

Підписано до друку 23.01.2018 р. Здано до друку 24.01.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 6,98.
Тираж 100 прим. Зам. № 2401-18.